

Published on www.bilvavi.net

פסח 002 מהות גאולת הנפש תשסב > [Home](#)

פסח 002 מהות גאולת הנפש תשסב

שתי בחינות של דעת

בברית בין הבתרים הודיע הקב"ה לאברהם אבינו על גלות מצרים, וכך אמר לו: "ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה, וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנוכי ואחרי כן יצאו ברכוש גדול" (בראשית טו, יג-יד). ידוע, שעיקר גלות מצרים היה גלות הדעת, והגאולה ממנה היתה גם היא גאולה של הדעת. ומלשון הפסוק - "ידוע תדע", שהוא כפל לשון של ידיעה - מבואר שישנן שתי בחינות של גלות, שני "דעת". ועלינו להתבונן מה הן אותן שתי בחינות של "דעת". בדברי הבעש"ט מבואר יסוד, ששתי בחינות של דעת הן: "דעת דנוקבא" ו"דעת דדוכרא". הגאולה ביציאת מצרים היתה בבחינת "דעת דנוקבא", ובעז"ה הגאולה העתידה תהיה גאולה של "דעת דדוכרא". ביאור הדברים נראה כך. באדם ישנם שני חלקים: האחד - הרגשים, והשני - ראייה. "רואה אני את דברי..." "חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים" וכו'. ישנה בחינה של ראייה, וישנה בחינה של הרגשה. "דעת דנוקבא" היא בחינה של ההרגשה ו"דעת דדוכרא" היא בחינה של ראייה, ועיקר גאולת מצרים, היתה גאולת הדעת דנוקבא, דעת דהרגש. משא"כ הגאולה העתידה, שתהיה גאולה של דעת דדוכרא, דעת דראייה. "כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון" (ישעיה נב, ח), הרי שהגאולה תהיה בעולם הריאה. ברור ופשוט הדבר, שגאולה ראשונה נעוצה בגאולה אחרונה, שהרי נאמר: "כימי צאתך ממצרים אראנו נפלאות" (מיכה ז, טו), והרי שכבר בגאולה הראשונה היתה התגלות מסוימת של הגאולה האחרונה, כי אילולי כך, לא היתה הגאולה הראשונה שורש לגאולה האחרונה. וכלפי עבודת הנפש, צריך לדעת את המהלכים של שתי הגאולות.

כח ה"מוחין" עדיין נמצא בעולם

באמת שני מלכים הם באדם: מח ולב. יש סוג של העלם דמוחין, ויש סוג של העלם דלב. העלם דמוחין עניינו, שהאדם לא רואה נכון, לא מביט נכון, לא מסתכל נכון על דברים. ובמשל הגשמי: טווח הריאה של האדם מוגבל, כל אחד לפי טיב ראייתו. וכך הוא גם בפנימיות: ההסתכלות של כל אדם היא מצומצמת, ויש להרחיב את ההסתכלות ע"י ה"איסתכל באורייתא". כשמסתכלים נכון בעומק פנימיות התורה, מקבלים התרחבות של עולם הריאה. והרי זהו החילוק היסודי בין "תא חזי" ל"תא שמע". בזוהר הקדוש כידוע מוזכר תמיד הביטוי "תא חזי", ובגמרא דידן הנוסח הוא "תא שמע". שמיעה עניינה הרגש, מה שאין כן הריאה שעניינה הסתכלות. באדם טמונים שני הכחות אלו, ולכל כח יש את ההעלם. ההעלם לכח הריאה זו ההסתכלות המצומצמת, וההעלם ללב הוא הטמטום - טמטום ההרגשים, העלם, סתימה, חסימה בהרגשי קדושת האדם. בגאולה ראשונה שנגאלנו - ביציאת מצרים - נגאל כח הלב שבאדם, ההרגשים נגאלו, אבל נקודת ההסתכלות שבאדם עדיין לא נגאלה גאולה גמורה. נמצא, שכח המידות - אהבה, יראה וכו' - קיבלו גאולה ביציאת מצרים, מה שאין כן המוחין, ההסתכלות הפנימית, הישירות דראייה דקדושה - כל זה עדיין נמצא בעלם. העבודה של גאולת יציאת מצרים, היא כפשוטו: להכיר את ההטבה של הבורא, ליראה ממנו וכו', ככל עבודת המידות הידועה בספרים. אבל מהי העבודה הנעוצה בנקודה היותר פנימית של הגאולה, שהיא שורש לגאולה העתידית? עלינו לרדת להבנת עומק ההסתכלות הפנימית, ההתרחבות הגמורה של המוחין.

סוד הגאולה - מבט של אחדות

בכתבי האר"י ז"ל מבואר, שבלי להתקדש החג, ישנה "גדלות המוחין". וצריכים אנו להבין זאת במושגים של תפיסת הנפש: מהי אותה גדלות? מהי קטנות דמוחין ומהי גדלות דמוחין? בוודאי שעל פי פשוטו, יש לאדם זמנים שהמוחין פתוחים, הוא מבין,

הוא קולט, חושב ברור, ויש ח"ו את הזמנים שהם להיפך. שני מצבים אלו נתפסים אצל האדם כגדלות המוחין וקטנות המוחין. אבל לאמיתו של דבר כל זה עדיין אינו אלא קטנות וגדלות בתוך הקטנות. ישנה גדלות המוחין מסוג שונה, שהיא סוד הגאולה הפנימית. "אשר עשה האלוקים את האדם ישר" (קהלת ז, כט), ישנה ישרות של ראייה, אורח מישר, שטמון וגנוז במוחין של האדם. בגאולת מצרים רואים אנו שהיה מהלך שכל הכנסת-ישראל היו צריכים לצאת ממצרים, ומי שלא היה ראוי לכך, הוא פשוט לא נשאר חי [הרשעים מתו במכת חושך]! כלומר בצורת הגאולה התגלה מבט של תפיסת כל הכנסת ישראל כחד. ביציאת מצרים, במהלך של "לכתך אחרי במדבר", קריעת ים סוף, מתן תורה - התחדש מהלך של ששים ריבוא, של בני הכנסת ישראל. ובעומק, צורת ההסתכלות על המהלך דכנסת ישראל, הוא להביט על כל דבר כאחדות. ההסתכלות הפנימית אינה רואה את המציאות כנפרדת, אלא כאחת, כהויה אחת כללית. הערבות ההדדית, השייכות ההדדית, ההתחברות וההתקשרות, כח הגאולה שהיו מצויינים שם שלא שינו שםם לשונם ומלבושם, והרי שהיתה להם נקודה של גילוי האחדות דכנסת ישראל - זה כח סוד הגאולה. וכשמדברים בגאולה של הכנסת ישראל, וכשמדברים בגאולת המוחין של האדם הפרטי, הרי שבעומק חד הם: ההסתכלות על כל דבר במבט של אחדות, היא סוד הגאולה! החילוק המהותי בין גאולה דנוקבא לגאולה דדוכרא הוא, שבכח הנוקבא ישנה עדיין מציאות של נפרדות, מה שאין כן בראיה, כולם נסקרים בסקירה אחת. גנוז כאן כח של ההסתכלות דאחדות. "והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד", הראיה דאחדות היא הכלי להשראה של "ה' אחד". "מקדש שני, שהיו עוסקין בתורה ובמצוות וגמילות חסדים, מפני מה חרב? - מפני שהיתה בו שנת חנם. ללמדך ששקולה שנת חנם כנגד שלש עבירות: עבודה זרה, גלוי עריות, ושפיכות דמים" (יומא ט ע"ב). סוד הגאולה הוא סוד האחדות. והרי שהגאולה העתידה, הדעת דדוכרא שצריכה להתגלות, היא ההיפך מאותה שנת חנם שהביאה לחורבן הבית, והיא תהיה גילוי של האחדות דכנסת ישראל. ההסתכלות הפנימית לראות כל דבר ודבר כתפיסת אחדות, ולא כפירוד - זה סוד הגאולה העתידה. והרי כפי שהוזכר, "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" - שורש הגאולה העתידה נמצא ביציאת מצרים, ואם כן הוא, הרי שישנה נגיעה בנפש לסוד הגאולה העתידה כבר השתא.

פניה אל הקב"ה בכבודו ובעצמו

מהו סוד האחדות של הגאולה העתידה, שהוא נעוץ ביציאת מצרים של העבר? על גאולת מצרים אומרים אנו בהגדה: "ויציאנו ה' ממצרים, לא על ידי מלאך ולא על ידי שרף ולא על ידי שליח, אלא הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו". פשוט וברור הדבר, שכל דבר הוא בבחינה של עולם, בחינה של זמן ובחינה של נפש, כידוע. מהי ההתגלות דגאולת מצרים בנפש בבחינה זו של "לא ע"י מלאך, לא ע"י שרף ולא ע"י שליח, אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו"? בגאולה דנפש מתגלה, שבלייל התקדש החג ישנו גילוי של אלוקות בכל נפש ונפש. "לא ע"י מלאך, לא ע"י שרף ולא ע"י שליח", אלא הפניה היא לבורא עולם בכבודו ובעצמו! אם אדם לא חוסם את ההתגלות, הרי שזוהי ההתגלות של ליל התקדש החג. והנה, כל זמן שיש אני, הרי ששייך נפרדות בין אדם לחבירו. ישנם מלאכים מיימינים וישנם מלאכים משמאילים, כמבואר בדברי חז"ל. אבל כאשר ישנה התגלות של "לא ע"י מלאך, לא ע"י שרף ולא ע"י שליח, אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו" - כאן טמון ה"רזא דאחד"! כאשר אדם מסתכל על חבירו מצד דעותיו, הרי ש"כשם שפרצופיהם שונים, כך דעותיהם שונות". אבל כאשר האדם מסתכל עמוק פנימה לנפש הישראלית, הוא רואה שם את בורא-עולם, את הקב"ה בכבודו בעצמו, את ההשראה האלוקית שקיימת בכל יחידה ליחידך דנפש ישראל, ומצד כך - ישנו מבט של אחדות לאחד את כל הנפשות. האחדות בנפשות דכנסת ישראל, היא מצד ההתגלות שהיתה בליל התקדש החג, הגילוי של הבורא ית' בנשמתם של ישראל. זהו השורש של "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", שיש כאן את הבכח לאחד את כל הכנסת ישראל. ההתגלות בנפש היא הגאולה העתידה ששורשה בליל התקדש החג. והרי שבלייל התקדש החג מוטלת עלינו עבודה נוספת. מלבד העבודה הידועה, שהיא ההתקשרות ליציאה שעברה, יש עבודה לשורש דגילוי של היציאה דלעתיד, וצריך להכיר מהי הגאולה ולהתחבר לשורש הגאולה בפנימיות.

שורש הגאולה העתידה - ביטול האני

כח הגאולה דלעתיד, הוא הכח לצאת מהאני. כל זמן שיש אני, ש"אני עומד בין ה' וביניכם", כל זמן שה"אניכי" - הדעת - קיימת, הרי ש"דעותיהם שונות", ומצד כך לעולם לא תתגלה אחדות פשוטה. רק מצד הבחינה של "א-ל דעות" (כלשון הרמב"ם), מצד דעת עליון, דעת הנעלם - מצד כך יכולה להיות השתוות בדעות, כיון שאין זו דעת דידיה, אלא היא "מדעת קונו" (כלשון חז"ל). גאולת מצרים, אף שהיתה גאולת הדעת, אבל היתה זו גאולת הדעת הפרטית של כל נפש ונפש, ומצד כך עדיין דעותיהם שונים. וידועים דברי חז"ל (הובאו ברש"י שמות ב, יד) עה"פ "ויירא משה" - "דאג על שראה בישראל רשעים דלטורין, אמר: מעתה שמא אינם ראויין להגאל". הרי שיש את הנקודה של הנפרדות. ואף שבסופו של דבר נגאלו, אבל "וערב רב עלה עמם", שהוא סוד הפירוד. ערב רב הם בחינת דעת [כמש"כ האר"י ז"ל שערב רב הוא בגימטריא דעת]. הרי שגם לאחר גאולת מצרים, עדיין קיימת בעם ישראל בחינה דפירודא בתוך הדעת, כי מתגלה רק הדעת התחתונה. אבל שורש הגאולה העתידה הוא ביטול הדעת והתגלות דעת בוראו - "יש בו מדעת קונו". ההתגלות של הבורא מולידה דעת. "ויטו שכם אחד לעבדך", "ומלאה הארץ דעה את ה'". כאשר ישנה התגלות של "דעת קונו", מתגלה אחדות בתוך הכנסת ישראל. והרי, שעבודת היום מתפרשת בתרתי: מחד, יציאת ההרגשים מן המיצר, לקבל חיות דקדושה. אבל עדיין אפשר שתהיה לאדם חיות דקדושה, אך הסתכלותו מצומצמת מאד. הוא עלול להיתפס לנקודה של קנאות. ועליו לדעת שקנאות היא

בסה"כ התלבשות. אהבת ישראל נאמרה אפילו על הרשע שברשע, אף שאיננו נוהג כשורה. "כנגד ארבעה בנים דברה התורה", כשאחד מהם הוא הבן הרשע. הרי, שאף שהוא רשע, מ"מ הוא נקרא "בן", הוא לא נכלל חלילה בכלל העכו"ם. כי מצד "לבלתי ידח ממנו נידח" (ש"ב יד, יד) שנאמר על הגאולה העתידה בעיקר, ישנה התגלות שגם הרשע נכלל בארבעה בנים. ואף שבגאולה שעברה "אילו היה שם לא היה נגאל", אבל מצד שלמות הגאולה, הרי שכולם יש להם חלק לעולם הבא. נמצא, ששורש הגדלות דמוחין הטמון בקדושת היום, הוא לקבל התרחבות של הראיה.

סדנא דארעא חד הוא

ננסה לבאר את הדברים קצת יותר בעומק. באמת בלשון הגמרא מצינו בהרבה מקומות ש"סדנא דארעא חד הוא" (קדושין כז ע"ב, ב"ק יב ע"ב ועוד). הרי שכל המקומות, כל ה"ארעא", הם חד. אם כן לכאורה על פי פשוטו, כשם שהאדם רואה את מה שנמצא לפניו, כך היה צריך לראות את כל הארץ, שהרי הכל חד הוא. אמנם עומק הדברים, שאף שסדנא דארעא חד הוא, אבל כלפי המשיג, כלפי המקבל, הוא לא רואה זאת כחד: כאן יש הר, כאן יש בקעה וכו'. המחיצה שמונעת את האדם מלראות דבר בשלמות, היא מחמת הנפרדות שהם לא נראים כחד. אם הדבר נראה כחד, הרי שהוא רואה את הדבר כולו, "כולם נסקרים בסקירה אחת". הסיבה שלא רואים את הדבר היא כי הוא מופרד, ולכן הוא נתפס כשניים. יש מרחק, ואם יש מרחק, הגבול של הראיה מצטמצם. כאשר האדם מסתכל הסתכלות דנפש בסוד הגאולה העתידה, שהיא האחדות הכללית, "ויטו שכם אחד לעובדך" - עליו לקבל הסתכלות של "חד" בנפש. ההסתכלות של חד בנפש מולידה בו את ההכרה שאין מרחק, אין חציצות, אין מחיצות. "זאת רוח הטומאה אעביר מן הארץ" (זכריה יג, ב). בגאולה העתידה הקב"ה יעביר את רוח הטומאה מן הארץ, לא תהיה החציצה של "כי עוונותיכם היו מבדילים", ואם אין חציצה - הרי שאפשר לראות הכל!

"השתא עבדי לשנה הבאה בני חורין"

ברור ופשוט הדבר שזקוקים אנו לשתי הגאולות: הן לגאולה שעברה והן לגאולה העתידה, אלא שישנו חילוק בין שתי גאולות אלו: בגאולה שעברה, לעצמיות של האור כבר היתה התגלות גמורה בליל התקדש החג, רק שלא היתה קביעה וקיימא, ועבודת האדם לשוב ולעורר ולגלות את ההתגלות שהיתה כבר. והרי שיש כאן בחינה של "רושם" שנשאר מן האור וצריך לחזור ולגלותו. מה שאין כן הגאולה העתידה, זוהי גאולה שעדיין לא באה לידי גילוי גמור מעולם, ולכן היא בחינה דגאולה דלעתיד, ועבודת האדם היא להמשיך את הגאולה דלעתיד, ולקרב אותה, שתהיה יותר קרובה להשתא. הנה בתחילת ההגדה אומרים אנו: "השתא עבדי לשנה הבאה בני חורין". והרי זה ברור, שאם דברים אלו נכתבו כפתיחה להגדה, אף שאין זה ממש מחלקי ההגדה שבגמרא, אבל כיון שנקבעו לדורות להיות פתיחה להגדה, הכל נעשה בהשגחה ממנו יתברך. הרי מבואר להדיא, שכל הדברים שדיברנו הינם הפתח והמבוא לליל התקדש החג. בדברים אלו הננו מזכירים את שתי העבודות: מחד, זהו "לחם עוני" שאכלו אבותינו בארץ מצרים, אבל מאידך אנחנו מזכירים מיד את הגאולה העתידה - "השתא עבדי לשנה הבאה בני חורין". ואין זה רק ענין של כמיהה, של כיסופין, לגאולה העתידה, שגם זה בודאי דבר נפלא לעצמו, אלא זוהי צורת מהלך היום שיש כאן את העבודה של ההתחברות לגאולה שעברה וגם לגאולה העתידה. כל זמן שההארה היא רק הארה לשעבר, תכלית המועדים נעלמת. הן תכלית יציאת מצרים היא שתהיה שורש לגאולה העתידה, שהרי בתחילה זה מה שהיה צריך להיות - "רצוננו לראות את מלכנו". אלא שלאחר חטא העגל נפסד הדבר, וחזרנו למהלך של ארבע גלויות שעדיין לא נגאלנו מהן. אבל באמת, שורש גאולת מצרים היה, שיהיה קריעת ים סוף ולאחר מכן מתן תורה בבחינת "ויחזו את האלוקים" - בחינה של ראיה, ולאחר מכן הכניסה לארץ ישראל, שהיא שלמות הגאולה. אבל השתא דלא זכיננו, והגאולה איננה כאן בעולם, צריך לדעת שעבודת היום היא לעורר את הנקודה ה**עליונה** של הגאולה, ולא רק את הנקודה התחתונה. בודאי שצריך את שתיהן, אבל מוכרחים גם את הנקודה העליונה של הגאולה.

התעוררות בר קיימא - כשיש התרחבות המוחין

כשמבינים את הדברים הללו, יכולים לקבל צוהר להסתכלות בפנימיות העבודה. טמון כאן מהלך עמוק מאוד בצורת העבודה. כמידי שנה, רצונם של ישראל קדושים להתעורר. שומעים דברי התעוררות, כל אחד ואחד לפי ענינו, ורוצים לעורר את קדושת היום בנפש. אבל צריך לדעת, וכל חד ידע בנפשו, שפעמים רבות ישנה התעוררות גדולה בנפש, אך במשך הזמן ההתעוררות חולפת והנפש חוזרת לקדמותה. היכן נעוצה נקודת הטעות? הם הם הדברים שדיברנו. הגאולה שעברה, שהיא בחינה גאולת המידות, גאולת ההרגשים, אם לא נעוצה בה הגאולה דלעתיד, שהיא גאולת המוחין - זוהי חצי גאולה, וכיון שהיא נעצרת באמצע, הרי שאין כאן התגלות שלימה. כל זמן שעבודת האדם היא לפתח את ההרגשים עוד ועוד, אבל המוחין נשארים מצומצמים, הרי שיש לו רק את הגאולה הראשונה בנפש, והגאולה הראשונה אין לה קיום. פשוט וברור הדבר, שגאולת מצרים מעלתה עד כמה שיהיה לבסוף תכלית של גאולה שלימה. וכשבאים אנו לפרש זאת בנפשו של האדם, הרי אם אדם מדבק את נפשו רק בגאולת מצרים, שעניינה לגלות את אהבתו ויראתו של ה' יתברך בלב האדם, הרי שנחסרת כאן הנקודה הפנימית של הגאולה, וכאשר ההרגשים מנסים לפעול בלי התרחבות המוחין, נוצר חוסר בעצם בפנימיות קומת הגאולה, ואשר על כן ההתעוררות היא לאו בר קיימא, ומתקיים בנפש ד' גלויות שבאו לאחר גאולת מצרים. ההתעוררות

צריכה לבוא ביחד עם גדלות דאסתכלות, התרחבות המוחין. ולכן, רואים אנו שביליל התקדש החג [זו הארה לזמן, אבל זוהי הארה] "חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים". מה הכוונה "חייב אדם לראות את עצמו"? וכי בעל דמיונות הוא! אולי חייב הוא **להאמין** שנשמתו היתה בכלל השישים ריבוא של יוצאי מצרים, אבל מה עניינה של **ראיה** זו של עצמו כאחד מיוצאי מצרים? אמנם הן הן הדברים שדברנו השתא: על אף שגאולת מצרים היתה רק גאולה דמידות, גאולה דהרגשים, אבל נעוץ בה התגלות הגאולה דלעתיד שהיא גאולה דראיה!! "ב"חייב אדם לראות את עצמו" כתוב שיש כאן השרשה של הגאולה העליונה בנפש, הגאולה של ראיה - "לראות את עצמו". ועומק הדברים: כל זמן שאדם לא מבטל את האני דידיה ואינו כולל את נפשו עם כל הכנסת ישראל, בבחינת "ויטו שכם אחד לעבדך", ראיה דאחדות - הרי שהגאולה אינה גאולה של בורא, היא גאולה לצורך עצמו - "צווחין ככלבין הב הב" (תיקוני זהר דף סב ע"ב). וכאשר האדם נשאר בתוך האני דיליה, אף שיש לו הרגשים נעלים, אבל באותו זמן הוא עלול להיות במדרגה שפלה ביותר, כדברי רבי ישראל הנודעים, שאדם יכול להיות חרד מיום הדין או שמח בליל התקדש החג, ובתוך כל זה הוא שור המזיק... כאשר האדם מחפש הרגשים נעלים, אין שום הכרח שהוא טהור. יתכן שכולו טבול בתוך עצמו לחפש מדרגות. הוא כל כך שקוע בתוך עצמו לחפש את המדרגות שלו, שהוא לא רואה מסביבו אפילו אדם אחד! גם כשהוא מספר ביציאת מצרים לבני ביתו, הוא שקוע בהשגת מדרגות. הרי זה עיוות תכלית הפנימיות של צורת הגאולה. כל זמן שאדם אינו מבין שעיקר הגאולה היא להגאל מהאני, הרי שעיקר הגאולה חסרה. יש לו אמנם אהבת ה' וגם יראה ממנו ית', אבל הכל לגרמיה, לעצמו. זו איננה גאולה אמיתית. שלמות הגאולה היא עד כמה שאדם מבטל נפשו לכנסת ישראל, וכולם יחד נכללים בבורא יתברך שמו. גאולה פרטית, בעומק היא איננה גאולה! זוהי גאולה לעצמו, לצורך עצמו. אבל תכלית הגאולה היא כמו שכתוב: "למען תדע כי אין כמוני בכל הארץ" - גילוי של הקב"ה, ולא גילוי של האני. נמצא אם כן, שעומק גאולת האני, היא מה שהאדם נגאל מהאני של עצמו. כלומר, כשאדם נמצא במיצר, בבית האסורים, הרי רצונו שהאני יצא מבית האסורים. זוהי גאולה של דאגה לעצמו. הוא נמצא בבית האסורים והוא רוצה לצאת. אבל הגאולה הפנימית היא שהאני נגאל מהאני, זה סוד הגאולה. זהו עומק ענין אהבת ישראל, שהיא סוד הגאולה העתידה, היפך השנאת חינום שמחמתה חרב בית שני, וזה עומק הגאולה בנפש לגאול אותה מהנפש עצמה!! כלומר, יש גאולה **מהמצרים** של הנפש, ויש גאולה מעצם הנפש עצמה, מהאני, שהאדם יוצא מעצמו לטובת הכנסת-ישראל ולהתכללות בבוראו. נמצא שתחילת עבודת הגאולה היא גאולת ההרגשים, יציאה מעולם חומרי, מלבנים וטיט, לתוך עולם של הרגשים רוחניים. אבל שלימות הגאולה, תכלית הגאולה, שהיא "דעת דזוכרא", הוא גילוי האחד, התבטלות ה"אני" דנפש האדם. הקב"ה יזכה את כל הכנסת ישראל להיכלל אחד באחד ויתכללו כולם ביחידו של עולם, יחידה ליחדך.

- [גאולה הפנימית](#) [1]
- [פסח](#) [2]

Featured Image Text:

מהות גאולת הנפש

Source: <https://bilvavi.net/shiur/פסח-002-מהותגאולתהנפשששסב>

Links

[1] <https://bilvavi.net/pr>

[2] <https://bilvavi.net/pesach>